

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

-

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

-

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Pelastustoiminta on lakisääteinen yhteiskunnan perusturvallisuuspalvelu ja muodostuu Suomessa noin 4000 ammattipelastajan ja noin 14000 sopimuspalokuntalaisen tuottamista palveluista. Ensin mainituille maksetaan kyseisen ammattityön tekemisestä palkkaa mutta 14000 sopimuspalokuntalaisen joukkoon mahtuu aivan muiden ammattien harjoittajia, jotka siviilityönään tekevät jotakin aivan muuta kuin ammattipelastajan työtä. Osalle sopimuspalokuntalaisista maksetaan hälytystoiminnasta palkkaa, osalle ei. Tässä joukossa on myös työttömiä.

Sopimuspalokuntatoiminta poikkeaa perusteellisesti kaikesta muusta turvallisuustoiminnasta Suomessa. Sopimuspalokuntatoiminta on ainoa turvallisuuden toimiala, missä turvallisuutta tuottaa myös muu kuin virkaan asetettu henkilö.

Tässä yhteydessä on syytä huomata, että sopimuspalokuntatoiminta ei ole verrattavissa ansiotyöhön, koska palokuntatyötä ei tehdä osana ammattia vaan työ tehdään lähtökohtaisesti

silloin, kun/jos hälytys tulee (mikä yleensä on riskien sattumanvarainen toteutuma). Näin ollen palokuntalaisen toimeentulo ei voi olla sopimuspalokuntatyön varassa, vaan palokuntatyöstä mahdollisesti maksettava korvaus on enintään yksi motivaatiotekijä monen muun joukossa ja sen arvo subjektiivinen. Toisaalta käytännön tilanne etenkin työaikana usein on se, että palokuntalaisen ansiotyö ei mahdollista sitä, että palokuntalainen kesken työntekoa lähtee suorittamaan yhteiskuntaa palvelevaa hälytystehtävää (nk. päivälähtöongelma). Siinä eteenkin yrittäjät (jotka useimmiten toisen palveluksessa olevia vapaammin voivat itse päättää työaikansa käytöstä) ja työttömät (joille ansiotyö ei muodosta estettä) ovat käytännön pelastustoiminnan kannalta erityisen arvokkaat.

Suojaosuuden poistaminen samalla aiheuttaa sen, että työtön osallistuessaan sopimuspalokuntatoiminnassa hälytystehtäviin samalla saattaa menettää osan työttömyyskorvauksestaan, millä tietenkin on motivaatiota jokseenkin heikentävä vaikutus, joten hän todennäköisesti jättää hälytystehtävät käymättä. Siten pelastustoimi menettää etenkin päivälähtöjä ajatellen erityisen arvokkaan resurssin, joka tuskin on muulla järjestelyllä korvattavissa, mistä kärsii erityisesti hätää kärsivä kansalainen

Sopimuspalokuntalaiset osallistuvat ympäri Suomen pelastustoimen tehtäviin ja niin myös Harva-alueilla. Tätä joukkiota ei ole varaa menettää yhteiskunnan luomilla "ei kannustavilla" toimenpiteillä vaan luoda kannustava mekanismi turvallisuuspalveluita tuottavalle kolmannelle sektorille. Tämä on osa perusturvallisuuden luomista ja samalla myös varautumista tukeva toimenpide, johon kansallisesti on pyrittävä luomaan luonnollinen mekanismi tehtäviin haluaville henkilöille.

Sopimuspalokuntalainen maksaa yhteiskunnalle noin 15 euroa päivässä, kun vakinaisen pelastaja kustannus on reilusti yli kymmenkertainen.

Eduskunnassa on asiaa myös käsitelty:

Ministeri Hyssälän vastaus kirjalliseen kysymykseen:

"Palo- ja pelastustehtävissä työskentelevien työttömyysturvasta ja sopimuspalokuntien toimintaedellytyksistä on tehty viime vuosina useita kirjallisia kysymyksiä. Työttömyysturvaa koskevia kysymyksiä on käsitelty muun muassa kysymyksissä KK 617/2005 vp, KK 26/2006 vp ja KK 907/2008 vp. Yleisemmin sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä on käsitelty kysymyksissä KK 636/2006 vp ja KK 678/2006 vp.

Työttömyysturvajärjestelmän tavoitteena on turvata työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille korvaamalla työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Henkilöllä, joka esimerkiksi sopimuspalokuntatoimintaan osallistumisen takia saa palkkaa tai muuta ansiotulona pidettävää vastiketta, ei ole työttömyydestä yhtä suuria taloudellisia menetyksiä kuin kokonaan työttömällä henkilöllä. Siksi työttömyysetuus maksetaan tällaisissa tapauksissa soviteltuna eli työtulot vähentävät työttömyysetuuden määrää. Ansaittuja tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon täysimääräisinä, vaan niistä otetaan huomioon vain puolet, mikä varmistaa sen, että työtulot

korottavat aina työttömän kokonaistuloja. Työtulo ja soviteltu työttömyyspäiväraha on yhteensä suurempi kuin pelkkä työttömyyspäiväraha.

Työttömyysturvajärjestelmässä työttömiä ei ole asetettu eri asemaan, sillä perusteella, mistä työstä heidän ansaitsemansa tulo on peräisin. Soviteltua työttömyyspäivärahaa koskevilla säännöksillä on pyritty saattamaan erilaiset työstä saatavat verotettavat tulot keskenään samanlaiseen asemaan. Siten lähtökohtaisesti kaikki työtulot, riippumatta työn tekemisen tavasta ja ansaitsemisen muodosta, sovitellaan samojen säännösten mukaisesti. Osittain työttömän sopimuspalokuntalaisen ja esimerkiksi satunnaisia töitä vastaanottavan työntekijän työtulot vähentävät päivärahaa samalla tavalla. Yhdenvertaisuusnäkökulman kannalta ei ole nähty perustelluksi, että joitakin verotettavia tuloja jätettäisiin sovittelussa huomioon ottamatta tehdyn työn laadun tai työn tekemisen kohteen perusteella. Sopimuspalokuntatyön lisäksi on useita muitakin tehtäviä, jotka ovat yhteiskunnan turvallisuuden ja kansalaisten terveyden kannalta tärkeitä.”

Sopimuspalokuntalaiseen kohdistuvat työvoimapolitiittiset toimenpiteet on suhteutettava siten, että henkilö voi harjoittaa sopimuspalokuntatoimintaa

Työttömyysturvan suojaosa varmistaa suuressa osassa Suomea pelastustoimen kustannustehokkaan lähtövarmuuden

Suomen Sopimuspalokuntien Liitto toteaa, että työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopuminen tai edes sen vähentäminen saattaa aiheuttaa yhteiskunnan kokonaisturvallisuudelle sellaista haittaa, joka olisi ennen päätöksenteko erityisen tarkoin arvioitava mahdollisesti saatavan hyödyn valossa, ja mikäli siihen kuitenkin päädytään tulee samalla muilla keinoilla varmistaa sen, että sopimuspalokuntalaisten muodostama henkilöresurssi ei muutoksesta kärsisi valtakunnallisesti, alueellisesti tai paikallisesti. Siinä arvioinnissa Liittomme on valmis tarjoamaan apuaan

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

-

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

-

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

-

Maskonen Ari
Suomen Sopimuspalokuntien Liitto